

موضوع: کتاب الشركة/ شرکت تعاونی / سهامی عام

- در شرکت های سهامی حداقل باید ۲۰٪ سرمایه توسط مؤسسين تأمين شود که ۳۵٪ آن نیز باید به صورت نقد باشد اما باقی سرمایه به صورت پذیره نویسی تأمين می گردد [1]، در حالی که در شرکت های تعاونی حداقل آورده اعضاء ۵۱٪ سرمایه است و باقی سرمایه نیز یا توسط اعضاء و یا صرفاً از طریق مشارکت سازمان های دولتی یا سازمان های عمومی و یا تسهیلات بانکی قابل تأمين است [2].
- هر شرکت سهامی عام با حداقل ۳ نفر تشکیل می شود و سقفی برای تعداد سهامداران ندارد [3]، ولی شرکت تعاونی برای تشکیل نیازمند حداقل ۷ نفر است و قانون با توجه به نسبت سرمایه و موضوع فعالیت و توزیع ثروت، حداکثری را نیز برای آن پیش بینی نموده است [4].
- در شرکت های سهامی هر سهامداری می تواند با وکالت از سایر سهامداران حق رأی متعدد در مجامع داشته باشد، اما وکالت هر عضو در شرکت های تعاونی محدود به سه عضو دیگر است [5].
- برای سهامدار شدن در شرکت سهامی، سهامدار بودن در سایر شرکت های سهامی مانع نخواهد بود، لکن شرط عضویت در شرکت های تعاونی، عدم عضویت در شرکت های تعاونی مشابه است [6].
- شرکت های سهامی حق استفاده از امتیازات دولتی و اموال عمومی را نخواهند داشت، درحالی که بهره مندی از تسهیلات دولتی و اموال عمومی برای شرکت های تعاونی مجاز است [7].
- نظارت بر عملکرد شرکت های سهامی برعهده بازرسانی است که توسط مجمع عمومی معین می شود [8]، ولی شرکت های تعاونی تحت نظارت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نیز خواهند بود.

باید توجه داشت که شرکت های تعاونی سهامی عام اگرچه از حیث ساختاری یکی شرکت سهامی عام محسوب می شوند اما از تمامی امتیازات قانونی شرکت های تعاونی نیز بهره مند خواهند بود.

بخش یازدهم - امتیازات قانونی شرکت

تعاونی ها علاوه بر آن که سامانه های عقلانی و قانونی اقتصادی هستند، رویکردهای اجتماعی داشته و انسان محورند. دولت جمهوری اسلامی ایران نیز در راستای اصول تعاون، مزایای زیر را برای این رکن از اقتصاد ملی در نظر گرفته تا با تجمیع سرمایه های خرد در مسیر توسعه ی کشور، اسباب گسترش فضای مشارکت و امکان نقش آفرینی مردم در افزایش تولید، توزیع و خدمات را فراهم سازد [9]:

- تخفیف حق بیمه سهم کارفرما برای سهام دار شاغل در هر تعاونی به میزان ۲۰٪ ، درحالی که هیچ نوع تخفیف حق بیمه برای شرکت های سهامی عام، در قانون پیش بینی نشده است.
- مشاوره ی رایگان و کمک به افزایش بهره وری تعاونی ها در زمینه ی منابع انسانی، منابع مالی، بازارشناسی و بازاریابی، درحالی که هیچ نوع مشوقی برای شرکت های سهامی عام، در قانون لحاظ نشده است.
- آموزش رایگان کارآفرینی، مهارت افزایی و کارآموزی.
- تخفیف ۲۵ درصدی مالیات نسبت به درآمد ابرازی مشمول مالیات در شرکت ها و اتحادیه ی تعاونی های متعارف و سهامی عام.
- بهره مندی از تسهیلات بانک توسعه ی تعاون به عنوان سازمان تامین و حمایت مالی تخصصی بخش تعاون.
- حمایت از انجام مطالعات، راهنمایی در مورد چگونگی تهیه ی طرح های توجیهی، به روز رسانی بانک اطلاعاتی و نظام جامع آماری تعاون.
- افزایش ۲۰ درصدی حمایت از تعاونی ها نسبت به بخش غیر تعاونی در کلیه ی مواردی که دولت برای حمایت از شرکت های غیر دولتی مشوق های را به جز مالیات ارائه می نماید.

- کمک بلاعوض و پرداخت تسهیلات قرض الحسنه برای تأمین تمام یا بخشی از آورده ی تعاونی هایی که سهام داران آن ها، در زمان دریافت این حمایت از سه دهک اول درآمدی جامعه باشند.
- پرداخت یارانه ی سود تسهیلات بانکی و سایر هزینه های سرمایه گذاری اولیه برای راه اندازی تعاونی صورت می پذیرد.
- استفاده از ظرفیت های قانونی صندوق ضمانت سرمایه گذاری تعاون جهت تضمین بازپرداخت تسهیلات بانکی در مواردی که توان تأمین ضمانت ندارند.
- بهره مندی از مزایای اتاق تعاون با تشکیل اتحادیه و عضویت در اتاق تعاون [10].

[1] ماده ۶ لایحه اصلاحیه قانون تجارت: برای تأسیس شرکتهای سهامی عام مؤسسين بايد اقلاً بيست درصد سرمايه شركت را خود تعهد کرده و لاقل سی و پنج درصد مبلغ تعهد شده را در حسابی بنام شركت در شرف تأسيس نزديکی از بانکها سپرده سپس اظهارنامه ای به ضمیمه طرح اساسنامه شركت و طرح اعلاميه پذيره نویسی سهام که به امضاء کلیه مؤسسين رسیده باشد در تهران بداره ثبت شرکتهای و در شهرستانها به دایره ثبت شرکتهای و در نقاطی که دایره ثبت شرکتهای وجود ندارد به اداره ثبت اسناد و امالک محل تسليم و رسید دریافت کنند.

[2] ماده ۱۷ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: شرکتهای تعاونی شرکتهایی است که تمام یا حداقل ۵۱٪ سرمايه به وسيله اعضاء در اختيار شركت تعاونی قرار می گیرد و وزارتخانه ها، سازمانها، شرکتهای دولتی و وابسته به دولت و تحت پوشش دولت، بانکها، شهرداریها، شوراهای اسلامی کشوری، بنیاد مستضعفان و سایر نهادهای عمومی می توانند جهت اجرای بند ۲ اصل ۴۳ از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر از قبیل مشارکت، مضاربه، مزارعه، مساقات، اجاره، اجاره به شرط تملیک، بیع شرط، فروش اقساطی، صلح، اقدام به کمک در تأمین و یا افزایش سرمايه شرکتهای تعاونی نمایند بدون آنکه عضو باشند.

[3] ماده ۳ لایحه اصلاحیه قانون تجارت: در شركت سهامی تعداد شركاء نباید از سه نفر کمتر باشد.

[4] ماده ۶ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: حداقل و حداکثر تعداد عضو در تعاونیها به نسبت سرمايه و فرصت اشتغال و نوع فعالیت و رعایت اصل عدم تمرکز و

تداول ثروت به وسیله آیین نامه ای تعیین می شود که به تصویب وزارت تعاون می رسد، ولی در هر صورت تعداد اعضاء نباید کمتر از ۷ نفر باشد.

[5] ماده ۸ قانون شرکت های تعاونی: هر یک از اعضای شرکت تعاونی می تواند استفاده از حق خود را برای حضور و دادن رأی در مجمع عمومی به یک عضو دیگر با وکالت واگذار کند، لکن هیچ عضوی نمی تواند علاوه بر رأی خود بیش از سه رأی با وکالت داشته باشد.

[6] ماده ۹ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: شرایط عضویت در تعاونیها عبارتست از: ۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران ۲- عدم ممنوعیت قانونی و حجر ۳- خرید حداقل سهام مقرر در اساسنامه ۴- درخواست کتبی عضویت و تعهد رعایت مقررات اساسنامه تعاونی ۵- عدم عضویت در تعاونی مشابه.

[7] ماده ۱۸ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: دولت می تواند با رعایت اصول چهل و سوم و چهل و چهارم قانون اساسی، واحدهای صنعتی یا کشاورزی یا خدماتی و امثال آن را که اموال عمومی است و در اختیار دارد در اختیار شرکتهای تعاونی بصورت زیر قرار دهد: ۱- واحدهای مذکور را بصورت حبس موقت یا مادام که تعاونی بصورت قانونی وجود داشته باشد در اختیار تعاونی قرار دهد و تعاونی مالک منافع آن باشد ۲- در صورتی که واحدهای مذکور کارکنان واجد شرایط داشته باشند، در عضویت آن تعاونی اولویت خواهند داشت ۳- دولت می تواند طبق قرارداد بابت استهلاك یا بازسازی یا نگهداری یا توسعه واحدهای مزبور سالانه مبلغی نقدی و یا کالا دریافت نماید ۴- دولت می تواند در واگذاری واحدهای فوق و سایر امکانات، مقرراتی به عنوان شرایط الزامی در رعایت سیاستهای دولت در قیمت گذاری و برنامه ریزی تولید و توزیع و تأمین منافع عمومی، تعیین نماید.

[8] ماده ۱۴۴ لایحه اصلاحیه قانون تجارت: مجمع عمومی عادی در هر سال یک یا چند بازرس انتخاب می کند تا بر طبق این قانون بوظایف خود عمل کنند. انتخاب مجدد بازرس یا بازرسان بلامانع است. مجمع عمومی عادی در هر موقع می تواند بازرس یا بازرسان را عزل کند بشرط آن که جانشین آنها را نیز انتخاب نماید. تبصره - در حوزه هایی که وزارت اقتصاد اعلام می کند وظایف بازرسی شرکتها را در شرکتهای سهامی عام اشخاصی می توانند ایفا کنند که نام آنها در فهرست رسمی بازرسان شرکتها درج شده باشد. شرایط تنظیم فهرست و احراز صلاحیت بازرسی در شرکتهای سهامی عام و درج نام اشخاص صلاحیت دار در فهرست مذکور و مقررات و تشکیلات شغلی بازرسان تابع آئیننامه های می باشد که به پیشنهاد وزارت اقتصاد و تصویب کمیسیونهای اقتصاد مجلسین قابل اجرا خواهد بود.

[9] ماده ۹ قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی: به منظور افزایش سهم بخش تعاون در اقتصاد کشور به بیست و پنج درصد (۲۵٪) تا پایان سال ۱۳۹۳، دولت موظف است اقدامات زیر را معمول دارد: الف - سند توسعه بخش تعاون توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با همکاری وزارت جهاد کشاورزی، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و اطاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران که در آن مجموعه راهکارهای نیل به سهم بیست و پنج درصد (۲۵٪) و مسئولیت هر یک از دستگاه ها تعیین شده باشد، تهیه و برای تصویب به هیأت وزیران تقدیم می شود. این سند باید مبنای تدوین بودجه های سالانه قرار گیرد. ب - در کلیه مواردی که دولت برای حمایت از بخش غیردولتی مشوق هایی را - به جز مالیات ها - ارائه می کند، این حمایت برای تعاونی ها بیست درصد (۲۰٪) بیش از بخش غیرتعاونی خواهد بود. ج - علاوه بر حمایت موضوع بند «ب» این ماده، حمایت های زیر در شرکت های تعاونی انجام خواهد گرفت: ۱- کمک بلاعوض و پرداخت تسهیلات قرض الحسنه برای تأمین تمام یا بخشی از آورده شرکت های تعاونی که اعضاء آن در زمان دریافت این حمایت جزء سه دهک اول درآمدی جامعه باشند. ۲- تخفیف حق بیمه سهم کارفرما برای اعضاء شاغل در هر تعاونی به میزان بیست درصد (۲۰٪). ۳- ارائه مشاوره، کمک به ارتقاء بهره وری، آموزش کارآفرینی، مهارت، کارآموزی، به صورت رایگان. ۴- پرداخت یارانه سود تسهیلات بانکی و سایر هزینه های سرمایه گذاری اولیه برای راه اندازی شرکت تعاونی. ۵- کمک به انجام مطالعات، تهیه طرح، راه اندازی بانک اطلاعاتی، تملک و آماده سازی اراضی. د - کمک به تشکیل شرکت های تعاونی سهامی عام و تعاونی های فراگیر ملی برای فقرزدایی و ایجاد و گسترش اتحادیه تعاونی تخصصی. ه - حمایت مالی برای توانمندسازی اطاق های تعاون. و - تأسیس بانک توسعه تعاون با سرمایه اولیه معادل پنج هزار میلیارد ریال از محل حساب ذخیره ارزی توسط دولت برای تأمین منابع سرمایه ای بخش تعاون. اساسنامه این بانک حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از تصویب این قانون با رعایت قوانین و مقررات بانکی با پیشنهاد مشترک وزارت تعاون و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران می رسد. وزیر تعاون رئیس مجمع عمومی بانک مذکور خواهد بود. تبصره ۱- صندوق تعاون پس از تأسیس بانک توسعه تعاون با اصلاح اساسنامه به صندوق ضمانت سرمایه گذاری تعاون بدون داشتن حق ایجاد شعبه، تبدیل می شود. شعب صندوق با کلیه امکانات، دارایی و نیروی انسانی آن به بانک توسعه تعاون واگذار می شود. تسویه حساب فی مابین صندوق و بانک توسط کارگروهی متشکل از وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزیر امور اقتصادی و دارایی، رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ظرف حداکثر سه ماه پس از واگذاری شعب انجام می گردد. تبصره ۲- سهم دولت از

سود قابل تقسیم بانک توسعه تعاون برای تأمین بخشی از کمک‌های دولت به بخش تعاون صرف می‌شود. تبصره ۳- حمایت‌های مذکور در این ماده مانع از اختصاص سایر حمایت‌های مربوط به اقشار خاص مثل روستاییان، افراد تحت پوشش نهادهای حمایتی، ایثارگران و نظایر آن نخواهد بود. ز- منابع لازم برای اجرا این ماده در بودجه سالانه در ردیف مستقیماً تحت عنوان «شکل‌گیری و توانمندسازی تعاونی‌ها» منظور خواهد شد. ح- وزارت تعاون موظف است در جهت حذف مداخله دولت در امور اجرائی و مدیریتی تعاونی‌ها و بهبود سیاست‌های توسعه بخش، با همکاری اطاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون، نسبت به بازنگری در قوانین و مقررات حاکم بر بخش تعاونی اقدام و لوایح مورد نیاز را به هیأت وزیران پیشنهاد نماید.

[\[10\]](#) ماده ۱۰ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی: کلیه شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی مجازند در بدو تأسیس یا هنگام افزایش سرمایه تا سقف چهل و نه درصد (۴۹٪) سهام خود را با امکان اعمال رأی حداکثر تا سی و پنج (۳۵٪) کل آراء و تصدی کرسی‌های هیأت مدیره به همین نسبت به شرط عدم نقض حاکمیت اعضاء و رعایت سقف معین برای سهم و رأی هر سهامدار غیر عضو که در اساسنامه معین خواهد شد به اشخاص حقیقی یا حقوقی غیر عضو واگذار نمایند. فروش به اشخاص غیر ایرانی باید با رعایت مقررات حاکم بر سرمایه‌گذاری خارجی باشد. همچنین شرکت‌های تعاونی مجازند نسبت به تشکیل اتحادیه‌های تعاونی تخصصی در چهارچوب مواد (۶۱) و (۶۲) قانون شرکت‌های تعاونی مصوب سال ۱۳۵۰ و بدون رعایت تبصره «۲» ماده (۴۳) قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰ اقدام نمایند.